

Nr 449

Av herr Jacobsson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny organisation för civilförsvaret, m. m.

Den svenska civilförvarsorganisationen har alltsedan krigsslutet varit föremål för utredningar och omgestaltningar. Den nu av Kungl. Maj:t framlagda propositionen bygger i väsentliga delar på de förslag som framlagts i 1953 års civilförvarsutrednings liksom på utbildningsutredningens och 1956 års civilförvarsskoleutrednings betänkanden och anger riktlinjerna för den slutliga utformningen av civilförvarsorganisationen.

Vi kan i stort sett ansluta oss till i propositionen framlagda förslag och riktlinjer men vill på några punkter anföra avvikande mening. Dessa gäller dels vissa med utbildnings- och upplysningsverksamheten sammanhängande detaljfrågor, dels frågan om tidsplanen för programmets genomförande.

Propaganda och upplysningsverksamhet

I propositionen föreslås, att upplysningsverksamhet om civilförsvaret även i fortsättningen delvis skall kunna handhas av de till civilförsvaret knutna frivilliga organisationerna. Civilförvarsutredningen framhåller här om i sitt slutbetänkande, att den ej nu vill föreslå statsbidrag för denna upplysningsverksamhet till frivilligorganisationerna. Som skäl härför anger utredningen, att den anser att frågan om upplysningsverksamhetens samordning inom totalförsvaret först bör bli föremål för särskilt övervägande. Utredningen ställer sig således inte avvisande till principen att upplysningsverksamhet beträffande försvaret delvis skulle kunna skötas av frivilligorganisationer som Folk och försvar, Sveriges civilförvarsförbund m. fl., men anser det mindre lämpligt att — som nu sker — statsbidrag skall utgå från olika huvudtitlar till upplysningsverksamhet om totalförvarets olika grenar. Den frivilliga försvarsverksamheten skall enligt frivilligkungörelsen samordnas av överbefälhavaren, som således här har möjlighet att åstadkomma en bättre ordning än den nuvarande.

Vi delar för vår del utredningens uppfattning, att upplysningsverksamheten för totalförsvaret bör samordnas och att medel för denna verksamhet anvisas under samma huvudtitel.

Fortbildning

Utöver den obligatoriska utbildningen för olika personalkategorier inom civilförsvaret skall i fortsättningen liksom nu möjlighet finnas för att vid behov meddela frivillig fortbildning för den inskrivna civilförsvarspersonalen.

Fortbildningen syftar till att ge dem som känner behov härav fördjupade kunskaper i den uppgift, för vilken de erhållit den obligatoriska utbildningen. Enligt departementschefens förslag skall denna utbildning inte handhas av dem som sköter den obligatoriska utbildningen utan överlåtas till den frivilliga civilförsvarsrörelsen. Som motivering härför anger departementschefen, dels att anslutningen till denna utbildning — som alltså skall vara helt frivillig — kommer att bli ojäm och i fråga om val av ämnesområde mycket varierande, dels ock att det skulle bli svårt att frigöra erforderliga lärarkrafter.

Utbildningsutredningen däremot anser å sin sida, att skäl talar för att även den frivilliga utbildningen skall inordnas under den föreslagna utbildningsnämnden.

Vi vill för vår del ansluta oss till utredningens förslag. Om den frivilliga utbildningen på sätt som departementschefen föreslagit skulle anförtros de frivilliga organen, skulle dessa för denna uppgift behöva ha tillgång till kvalificerade lärare och instruktörer och till en effektiv ledningsorganisation samt till administrativa och andra för uppgiften erforderliga resurser. Det bör enligt vår mening vara mera rationellt och ekonomiskt att som utredningen föreslagit utnyttja samma organisationsapparat som finns för den obligatoriska utbildningen även för den frivilliga fortbildningen av inskriven personal. Beträffande svårigheten att anskaffa lärarkrafter för den frivilliga utbildningen torde dessa svårigheter vara enahanda för de frivilliga organisationerna som för den föreslagna utbildningsnämnden. Det kan från effektivitetssynpunkt ej heller var lämpligt att anförtro en kvalificerad fortbildning åt enskilda organisationer, som ej förfogar över minst de utbildningsresurser, som utbildningsnämnden enligt propositionen kommer att förfoga över.

Utökning av civilförsvarets befälskår

Statsrådet förordar med yrkande från civilförsvarsstyrelsen upprättande av en särskild reservbefälskår inom civilförsvaret. Denna skulle tillkomma på så sätt att ett antal reservofficerare inom det militära försvaret i stället för att genomgå kaptenskurs skulle överföras till civilförsvaret och där genomgå särskild utbildning. Fullt utbyggd skulle denna befälskår inom civilförsvaret komma att uppgå till 700 å 800 personer.

Vi anser, att förslaget innebär en god förstärkning av befälskåren inom

civilförsvaret. Det framgår emellertid icke av propositionen, huruvida tillförandet av dessa reservofficerare till civilförsvaret skulle medföra en motsvarande minskning av reservofficerskåren inom det militära försvaret. I så fall gäller det ju endast överföring av vissa kostnader från en gren till en annan inom totalförsvaret. Skulle däremot upprättande av civilförsvarets reservbefälskår innebära en total ökning med 700 à 800 reservofficerare innebär detta en avsevärd kostnadsstegring. Vi vill redan nu anföra starka betänkligheter mot en sådan kostnadsökning.

Uppbyggnadsplanen

Såväl 1953 års civilförvarsutredning som departementschefen påpekar vikten av att civilförsvarets uppbyggnad sker efter en på förhand uppgjord tidsplan. Denna synpunkt framhölls även i departementschefens direktiv till utredningen, där det bl. a. sägs, att det »uppenbarligen måste vara av mycket stor betydelse för civilförsvaret att en sådan avvägning göres och att en tidsplan för utbyggnaden upprättas».

Utredningen har också i sitt slutbetänkande presenterat en preliminär kostnads- och tidsplan som innebär att uppbyggnadsprogrammet skall vara avslutat inom en tioårsperiod.

Även om departementschefen mer allmänt säger, att utredningens tidsplan bör tjäna som riktlinje i uppbyggnadsarbetet framhåller han emellertid att det statsfinansiella läget skall vara »avgörande för den takt, med vilken en utbyggnad kan äga rum».

Detta uttalande kan lätt tolkas som en reservation mot den i utredningen föreslagna tioåriga uppbyggnadstiden och leda till en helt oförutsebar förhållning av civilförsvarets uppbyggnad. Liksom departementschefen finner vi det naturligt, att kostnaderna för civilförsvaret blir föremål för en viss samordning med kostnadsramarna för det militära försvaret efter budgetåret 1960/61, men vi anser det icke förty nödvändigt, att en fast tidsram för civilförsvarets uppbyggnad beslutas. Först om så sker kan civilförsvaret liksom det militära försvaret på förhand veta vilka resurser som kommer att ställas till dess förfogande och därigenom också vilka projekt som kan inom utsatt tid realiseras.

Med stöd av det ovan anförda hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av proposition 114 måtte med ändring av vad däri föreslås besluta,

att i motionen påyrkad utredning om samordning av propaganda- och upplysningsverksamhet inom totalförsvaret göres, innan medel anvisas till de frivilliga civilförvarsorganisationerna för sådan verksamhet,

att fortbildningen av den inskrivna civilförvarspersonalen skall handhas av den föreslagna utbildningsnämnden,

*att en fast tidsplan för civilförsvarsorganisationens uppbyggnad fastställs, samt
att riksdagen i övrigt måtte beakta i motionen anförda synpunkter.*

Stockholm den 14 april 1959

Per Jacobsson

Sten Åkesson

Johan Sunne

Ingrid Segerstedt-Wiberg